

K pamětem profesora kreslení Roberta Hartmanna (1858 - 1952) Alena Vrbová

Autor vyprávění o svých vídeňských uměleckých studiích prof. Robert Hartmann (foto vpravo) zanechal pro radost i poučení příštím pokolením v rodině ještě další rukopisy, např. Vzpomínky na dobu mého mládí, nebo Vzpomínky na ruské zajetí. Robert Hartmann se narodil 27. února 1858 v Kutné Hoře, kde měl jeho otec zprvu lékárnu a později továrnu na výrobu řepkového oleje. S rozšířením konkurenčního svítidla - petroleje a v důsledku vídeňského krachu přišla továrna v roce 1875 do konkursu a aby toho nebylo málo, otec rodiny zemřel na rychlé souchotě. Matka zůstala se sedmi dětmi téměř bez prostředků.

Liberečtí příbuzní Müllerovi a Ehrlichovi se postarali o Roberta - hradili mu studia ve Vídni. Po studiích Robert učil v Praze. Roku 1886 se oženil s Boženou Knappovou, dcerou spolumajitele knihkupectví a nakladatelství Mikuláš a Knapp. (Když si vzpomenu, jak podle vyprávění Knappových potomků vyváželi soudruzi nakladatelství na skládku, co i soukromých historických písemností tam muselo být - ach bože ...).

Přes Třeboň, kde vyučoval kreslení, rýsování, geometrii, krasopis a němčinu na gymnasiu v letech 1886 - 1889 se Robert Hartmann dostal do Plzně a posléze do Prahy na Malostranskou reálku. První děčko jim v Třeboni zemřelo, v Plzni se jim narodily ještě tři děti. Robert se mimo malování zabýval entomologií, byl mezi zakládajícími členy České entomologické společnosti. Sám si ilustroval knihu, kterou chtěl probudit zájem mladých o tento obor. Jmenovala se Rok ve stráni. Profesor Robert Hartmann zemřel v Praze dne 13. července 1952.

K jeho Vzpomínkám na ruské zajetí mohu ještě zmínit, že v červenci 1914 se vydal s manželkou, synem Anťou a dcerou Boženou na návštěvu své nejstarší dcery Marie provdané za ing. Vladimíra Vitáčka - ředitele cukrovaru na panství Bobrinských na Ukrajině. Tam rodinu zastihl začátek Velké války a Roberta i jeho syna Anťu jako rakousko-uherské státní příslušníky internovali. Robert tam nepobyl dlouho, ale byl v jakémsi domácím vězení, než se mu podařilo asi po roce dostat zpátky do matičky Prahy. Měl malířské vidění, takže memoáry z ruského zajetí jsou mimo fakta zajímavé i popisem barev a nálad.

Syna Anťu (Antonín Hartmann *1891, foto vpravo) si v Rusku nechali (propouštěli jen ženy, děti a muže věkem přes padesát) a odeslali ho do městečka Perm. Nevím, jakou cestou se mu podařilo odtud dostat, faktem je, že v Moskvě vstoupil do legií. Toužil k letectvu. Legie dostaly vyřazené letouny - prý i na pozemní nácvik byly nevhodné a měli zakázáno na nich létat. Ale Anťa dal s někým dohromady jeden z nich, na spodní plochu křídla letadla napsali MASA - RYK a na prezidentovy narozeniny se vznesli. Ne moc vysoko, téměř ihned spadli čumákem do ledu a Anťa to odnesl úrazem. Byl to jeho první let a v Rusku zřejmě i poslední. Poslali ho tedy domů. I ta cesta byla dost dobrodružná - popisuje ji ve své knížce, kterou zatím marně sháním. Nesla název Cestou ze Sibíře. Ale do Čech přijel ještě před jakýmsi datem, od kterého by měl nárok nazývat se legionářem a tak statut legionáře nikdy nedostal. V rodinném archivu existuje část korespondence, ve které se toho domáhá. Své zkušenosti ze zajetí pak popsal ve svém pokusu o román V soukolí carské mašiny. A. Hartmann napsal i vlastní paměti, ale to je spíše filosofický spis, než nějaká konkrétní data.

V roce 1927 se Anťovo portrétní foto objevilo také v knižním souboru Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého, spolu s biogramem, který mu v několika řádcích věnoval Ing. Rudolf Vojtíšek, kapitán československého civilního letectva a obchodní ředitel Mezinárodní vzduchoplavecké společnosti v Praze: Antonín Hartmann, kapitán - pozorovatel, Praha, *1891 Plzeň

Studoval na pražské české vysoké škole technické obor architektury. Vojna jej zastihla v Rusku. Účastnil se též našeho zahraničního odboje. Při katastrofě letadla ve Vladivostoku byl těžce zraněn. Při návratu do vlasti v důsledku ztroskotání lodi prožil deset neděl v Japonsku. Setrvav ve vojenské službě jako letec, byl přidělen leteckému odboru Ministerstva národní obrany. Hlavně se věnuje propagaci letectví, které svými přechytlými časopiseckými články označuje jedním z nejdůležitějších politických, hospodářských a kulturních činitelů dneška. Valnou část svých myšlenek uložil v knize Moderní velmoc, kterou jako dobrý kreslíř vyzdobil vlastními ilustracemi.

